Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Ruokaosasto/Maaseudun kehittämisyksikkö/
Saara Meurasalo

Valtiovarainvaliokunnan ***maatalousjaosto***

Eduskunta

Viite **Kirjallinen asiantuntijalausunto perjantai 25.10.2019 klo 8.00 / HE 29/2019 vp**

Teema **Maatalouden investoinnit ja Makeran tilanne vuonna 2020 ja sen jälkeen.**

30.20.61: Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)

Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) mukaan Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja em. tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin.

Maatilatalouden kehittämisrahasto täydentää maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen investointien rahoitusta sekä edistää niiden kehittämistä. Maaseudun kehittämisen haasteisiin vastataan myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan edistämisellä.

Maatilatalouden kehittämisrahaston ulkona olevan valtionlainakannan arvioidaan olevan vuoden 2019 lopussa enää 35,8 miljoonaa euroa. Näiden lainojen takaisinmaksuja ja korkotuottoja on menneinä vuosina käytetty erityisesti investointiavustusten maksamiseen. Nyt lainakanta on niin pieni, että vuonna 2020 ja sen jälkeen maatalouden investointiavustuksiin ei olisi maatilatalouden kehittämisrahastosta käytettävissä juuri lainkaan varoja, ellei maatilatalouden kehittämisrahastoon saada rahoitusta valtion talousarviosta.

Suurin yksittäinen kohde maatilatalouden kehittämisrahaston avustusvarojen käytössä ovat maatalouden rakennetukia koskevan lain (1476/2007) mukaiset, kansallisesti rahoitettavat investointiavustukset. Maatalouden investointien tukeminen muodostuu kokonaisuudesta, jossa osa avustusvaroista osoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman rahoituskehyksestä (valtion talousarviomomentti 30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset) ja osa kokonaan kansallisesti rahoitettava osuus maatilatalouden kehittämisrahastosta.

Investointiavustukset vuosina 2019 ja 2020
Vuonna 2019 maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa maatalouden rakennetukilakia koskevan lain mukaisiin avustuksiin on kohdennettu 55 miljoonaa euroa myöntämisvaltuuksia. Valtion vuoden 2019 talousarviossa on osoitettu EU-osarahoitteisia maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksien

myöntämisvaltuuksia yhteensä 96 miljoonaa euroa ja lisäksi Ruokavirasto on päätöksellään siirtänyt edelliseltä vuodelta käyttämättä jääneitä myöntämisvaltuuksia elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksille 1,7 miljoonaa euroa. Yhteensä vuonna 2019 rakenneavustusten myöntämisvaltuutta on jaettavissa elinkeino-liikenne- ja ympäristökeskuksille 152,7 miljoonaa euroa.

Valtion vuoden 2020 talousarvioesityksessä rakenneavustusten myöntämisvaltuudeksi on esitetty vain 30 miljoonaa euroa. Tämän vuoksi maatilatalouden kehittämisrahaston avustusten myöntämisvaltuutta esitetään kohdennettavaksi 98 miljoonaa euroa. Yhteensä vuonna 2020 rakenneavustusten myöntämisvaltuutta olisi jaettavissa elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksilla 128 miljoonaa euroa. Tämän mahdollistaisi valtion vuoden 2020 talousarviosiirto maatilatalouden kehittämisrahastoon.

Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmassa mainitaan maatilatalouden kehittämisrahaston pääomittamisen lisätarpeet. Valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 90,3 miljoonan euron määräraha maatilatalouden kehittämisrahastoon tehtävää siirtoa varten. Mainitusta summasta 58,3 miljoonaa euroa on vuoden 2020 tekniseen kehykseen sisältyvää ja 32 miljoonaa euroa hallitusohjelman mukaista lisärahoitusta. Hallitusohjelmassa olevan lisärahoituksen avulla voidaan osaltaan turvata maa- ja porotalouden investointien rahoittamista tulevina vuosina.

Investointiavustukset EU:n rahoituskauden siirtymävuonna 2021

Maatilatalouden kehittämisrahasto on osoittautunut EU:n eri rahoituskausien vaihteessa toimivaksi välineeksi. Esimerkiksi vuonna 2014 kaikki maatalouden aloittamis- investointiavustukset rahoitettiin maatilatalouden kehittämisrahastosta.

Uuden rahoituskauden 2021-2027 alkaessa vuosi 2021 on siirtymävuosi, jolloin sovelletaan vielä nykyistä rakennetukijärjestelmää. Pääministeri Antti Rinteen hallitus on tehnyt seuraavan talousarvio- ja kehysneuvotteluiden (17.9.2019) pöytäkirjamerkinnän: *”Hallituksen tavoitteena on turvata mahdollisuudet maatalouden rakennetukien maksamiseen vuoden 2020 tasolla nykyisen rakennetukijärjestelmän soveltamisen ajan pääomittamalla maatilatalouden kehittämisrahastoa.”* Vuoden 2021 osalta hallituksen tekemän riihikirjauksen mukaisen tukitason toteuttaminen edellyttäisi 65 miljoonan euron lisäpanostusta maatilatalouden kehittämisrahaston rahoittamiseen. Lisäksi riihikirjaus edellyttäisi, että valtion vuoden 2021 talousarviossa osoitetaan EU-osarahoitteista myöntämisvaltuutta maatalouden rakennetukiin vähintään 68 miljoonaa euroa. Tällöin maatalouden rakennetukien taso voidaan säilyttää vuonna 2021 eli nykyisen rakennetukijärjestelmän viimeisen soveltamisvuoden ajan vuoden 2020 tasolla.

Kuvio 1. Aloittamis- ja investointiavustusten myöntämisvaltuudet (tuhatta euroa)

vuosi	**2019** [1]	**2020** [2]	**2021** [2]
Makera	55 000	98 000	58 000 [3]
valtion talousarvio	97 744	30 000	68 000
yhteensä	152 744	128 000	126 000

[1] Jaettavissa valtion talousarvion ja Makeran käyttösuunnitelman mukaisesti

[2] Arvio myöntämisvaltuuksista vuosien 2020 ja 2021 osalta

[3] Mahdollisesta vuoden 2021 talousarviosiirrosta rahoitettaisiin myös mm. poro- ja luontaiselinkeinojen investointeja.

Valtiontakaukset

Vuosina 2017 ja 2019 on maatilatalouden kehittämisrahaston varoihin perustuen myönnetty valtiontakauksia maksuvalmiuslainoille. Valtion takaamat maksuvalmiuslainat olivat osa laajempaa maatalouteen kohdistunutta kriisitoimenpiteiden kokonaisuutta. Maatalouden poikkeuksellisen vaikea kannattavuustilanne alkoi

vuoden 2014 elokuussa, kun Venäjän EU:lle asettamat vastapakotteet vaikuttivat erityisesti maitomarkkinoihin. Maataloustuotanto on vuosina 2017 ja 2018 kärsinyt suurista satotappioista. Syksyllä 2017 sateet vaikeuttivat viljasadon korjaamista ja kesällä 2018 kuivuus aiheutti satotappioita.

Kustannusten nousu ja myyntitulojen menetykset useana vuonna peräkkäin ovat johtaneet lainanottotarpeeseen tuotantopanosten hankkimiseksi. Maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi annettiin helmikuussa 2019 *laki valtiontakauksista maatilojen maksuvalmiuslainoille* (232/2019). Näissä maksuvalmiuslainoissa on tavallista korkeampi riski, koska maksuvalmiuslainat myönnetään tiloille, jotka ovat erityisissä tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa. Kyseessä olevia takauksia on myönnetty 453 kappaletta ja 21,1 miljoonaa euroa. Maatilatalouden kehittämisrahastosta investointi- ja maksuvalmiuslainoille myönnettyjen valtiontakausten yhteismäärän arvioidaan olevan vuoden 2019 lopussa noin 108 miljoonaa euroa.

Takausinstrumentti

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen tavoitteena on tarjota maataloussektorille uudentyyppisiä rahoitusvälineitä, joiden soveltavuutta maatalouden alkutuotannolle suunnattuun toimintaan on perusteltua selvittää. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti uuden rahoituskauden valmistelun yhteydessä on tarkoituksena uudistaa maatilatalouden kehittämisrahaston toimintaa siten, että uusien rahoitus- ja takausinstrumenttien hyödyntäminen olisi mahdollista ja vaikuttavaa. Mikäli maatilatalouden kehittämisrahastoa hyödynnetään tulevalla EU-rahoituskaudella nykyistä laajemmin takausinstrumenttina, se on otettava huomioon valtion vuoden 2022 talousarviossa ja maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa. Lisäksi tarkoituksena on selvittää olisiko mahdollista käyttää maatilatalouden kehittämisrahastoa maatilojen riskienhallinnassa.